

Joan i Antoni Sala; entre ells, Joan Cuní.

hi ha Apelfats Pelegrí. Una germana de Maria Quellos, Clara, estava casada amb Mariano Sala i Sala, i més endavant trobarem els seus fills, Joan i Antoni, involucrats en el negoci.

A partir de la mort de Pere Torres, el taller passà a nom de Viuda Torres; més endavant, Joaquima Torres i Quellos, filla del matrimoni, casada amb Joan Bualous i Calvet, en fou la propietària. En aquesta època ja hi havia a l'empresa els germans Joan i Antoni Sala i Quellos, cosins de Joaquima, així com Joan Cuní i Arias –veí de Premià de Dalt i més tard del Masnou–, tots tres procedents d'Albo, S.A.

El dia 30 de gener de 1952, i segons escriptura autoritzada pel notari Francisco Ginot i Llobateras, es constitueix Torres y Compañía, S.R.C., amb un capital social d'1.500.000 pessetes. Formaven la societat Joaquima Torres i Quellos, els seus cosins Joan i Antoni Sala i Quellos i Joan Cuní i Arias, tots amb una participació del 25%.

El juny de l'any 1958 amplien capital fins a 3.150.000 pessetes, fent noves ampliacions els anys 1964, 1968 i 1982.

A principis dels anys 50 el taller i les dependències annexes, amb una plantilla de deu empleats, es traslladen al carrer de Colon, provisionalment als actuals números 16-20; i més tard a l'edifici de nova planta situat al costat, als números 10-14 –recentment enderrocat per urbanitzar la zona–, amb una superfície de 3.200 metres quadrats; aleshores va arribar a tenir cent deu empleats, xifra màxima assolida.

Els dos edificis, ocupats per l'empresa Torres y Cia, S.R.C. en règim de lloguer, han estat sempre propietat d'EICISA (Explotación Inmobiliaria Comercial Industrial, S.A.), empresa de serveis.

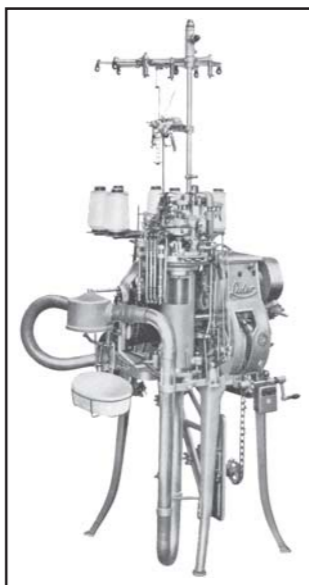
accionistes i participació.

Especialitzada en la construcció d'estandards, tricotoses circulars i interlocks, etc., l'empresa adquireix un important nom en el món de la maquinària per al gènere de punt. A part d'atendre el mercat interior, exporta gran quantitat de màquines a diversos països, entre els quals destaquen els situats a Sudamèrica. També s'especialitzen en la preparació de bombes d'engreix, alimentadors IRO, dispars Sator, detectors de fil, etc. La fosa i desbast de les bancades dels telers, els ho feia la casa Alabert Vila, de Figueres.

Torres y Compañía, S.A. es veié fortament afectada per la suspensió de pagaments de Jumberca S.A. de Badalona, ocorreguda el novembre de 1992; cessà les seves activitats laborals el desembre del mateix any, amb una plantilla de trenta-tres empleats, i l'empresa es va dissoldre definitivament a finals de l'any 1997.

Poc abans, el juliol de 1996, moria Joaquima Torres; Joan Cuní havia mort el 1989, Joan Sala el setembre de 1994 i el seu germà Antoni l'agost de l'any passat.

D'aquesta empresa sortiren Joaquim Roca i Josep M. Gaya, de Darbra S.A., Joan Trias i Joaquim Sala, de TYS, Ferran Armengol, de Satortex S.L., i els fabricants de gènere de punt Josep Mola, Jaume Marquès, Germinal Buch i Antoni Sans, entre d'altres; tots ells s'establiren pel seu compte.

El gener de l'any 1982 Miquel Gabarrós i Muntaner fou nomenat gerent de l'empresa i exercí les seves funcions fins al juliol de 1991; substituït pel pèrit de la pròpia empresa, Ferran Armengol i Tauran, va ostentar la gerència fins al març de 1993 i després va passar a liquidador de la societat.

No oblidem el mural de vint metres quadrats d'una sola peça, amb tot el procés de transformació del ferro, des de la mina fins a la màquina que teixeix, que embellia el vestíbul de l'empresa. Obra de Jordi Puiggalí i Clavell, fet l'any 1964 per expressa voluntat dels fills dels germans Sala, va ser retirat del seu emplaçament, restaurat i cedit a la nostra Fundació.

Com a detall anecdòtic, Antoni Subirà i Claus, ex conseller d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat, havia treballat en aquesta empresa com a aprenent, segons informació facilitada per l'interessat.

Més tard, l'empresa va experimentar una transformació de la seva personalitat jurídica, i a partir de gener de 1961, segons escriptura del mateix notari Ginot, va passar a anomenar-se Torres y Compañía, S.A., amb els mateixos

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 9

Desembre 2003

EDITORIAL

Res no s'atura o, millor dit, res ens atura.

Fa no massa dies hem acabat de rehabilitar una magnífica bancada de confecció. Es tracta d'un conjunt de nou màquines de cosir, accionades per un sol motor per mitjà d'un eix central. Un pedal i una contramarxa permeten de posar en funcionament, de manera totalment independent, cadascuna de les màquines.

Totes, restaurades i en marxa, són diferents, de manera que ens permeten veure la confecció completa de qualsevol peça de punt. Val a dir que s'ha fet un treball magnífic, ja que, a més de la tasca pacient dels mecànics, s'ha ambientat amb tots els detalls; així, ens mostra com era una filera de confecció de finals de segle XIX i les condicions en què treballaven tantes i tantes dones de les generacions que ens han precedit.

Aquesta tasca, pensem que important, ens porta una vegada més a pensar en la necessitat de treballar sense demora pel futur museu del gènere de punt.

La majoria de persones que avui dia tenen la capacitat i la saviesa de restaurar moltes d'aquestes màquines, en són l'última generació; l'última generació de mecànics, la majoria ja jubilats, que queda a la ciutat.

Serà possible fer un museu viu, mostrar com funcionava una fàbrica, teixir una peça de punt, sense el seu suport i el seu treball? Els necessitem, sense la seva memòria i la seva tenacitat, tot seria molt més complex i costós. El futur

(continua)

LA RECTA FINAL? AQUEST ÉS EL COMPROMÍS

museu no serà el mateix sense el seu testimoni, la seva feina i, sobretot, el seu mestratge.

Res no s'atura, però l'administració és molt més lenta del que voldríem i ens agradaria. Esperem que aquesta legislatura que s'ha encetat a l'Ajuntament i a la Generalitat sigui la de la recta final, la que permeti sumar esforços i arribar a consolidar i engendrar aquest projecte que porta més d'una dotzena d'anys de gestació.

Esperem que els compromisos escrits dels diferents partits polítics representats al govern de la ciutat –malgrat que per a nosaltres excessivament lents– es compleixin. Al llarg de l'any 2004 s'ha d'arribar a un acord del pla d'usos i serveis de can Marfà. Aquesta és la paraula.

EDITA: **FUNDACIÓ JAUME VILASECA**
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI	
Editorial	1
Els homes que fan possible el projecte	2
Els nostres artistes	3
Nous ingressos i notícies ..	3
Torres y Cia, S.A.	4

La Fundació Jaume Vilaseca rep el suport de

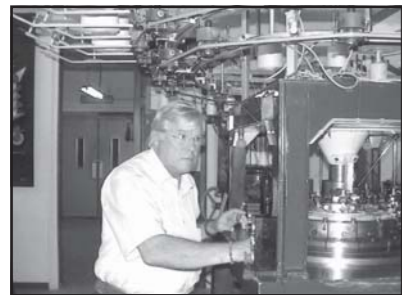

CAIXA LAIETANA

Els homes que fan possible el projecte

SALVADOR LLADÓ i GRAUPERA

Pèrit tèxtil - 66 anys

Inicià els estudis de peritatge a l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, deixant-los als 18 anys. Va entrar a treballar com a aprenent al petit taller de Tomàs Plana i Ramon Carbonell, al carrer de Xurruca, que aleshores es dedicava

a la transformació de màquines de mitjons, on va fer l'aprenentatge mecànic. Malgrat tot, als vespres estudiava peritatge tèxtil a l'Escola de Canet. Passà a Ven-Bo S.A., on durant quatre anys fou encarregat del manteniment de les màquines de confecció i circulars, i després a Stilock, d'Hernández Berni, a Barcelona, on treballà disset mesos.

L'any 1964 entrà a Talleres Trabal S.A. com a afinador de tricotoses de gran diàmetre, però al 1967, quan els directors de taller i de comercial s'associaren amb Jumberca S.A. i crearen Telcysa, se l'emportaren com a responsable d'afinament. Hi treballà fins al 1978, poc abans de tancar l'empresa. Aleshores Jumberca el traslladà a Badalona com a tècnic comercial. Degut a aquest càrrec féu múltiples sortides a l'estranger per assessorar tant la part comercial com els mateixos compradors.

L'any 1979 li proposaren de traslladar-se a Buenos Aires i fer-se càrrec del mercat sud-americà, però el projecte va coincidir amb una forta crisi a l'empresa i no es portà a cap; fou «area manager» fins al 1996. L'any següent, i amb motiu d'una prejubilació que afectà setanta empleats, anà a l'atur, i finalment es jubilà als seixanta-un anys. Experimentat fotògraf –cal veure els seus reportatges–, miniaturista –recordem la nostra filosa–, ha estat acreditat per Jumberca a les grans fires internacionals de maquinària per al gènere de punt.

JAUME ROCA i MARTÍ

Mecànic ajustador - 74 anys

Als 14 anys féu l'aprenentatge amb aprofitament a Albo S.A., on continuà fins a l'any 1952.

Durant deu anys treballà en diverses fàbriques de gènere de punt, entre les quals Recoder S.A., Tossas, Fàbregas..., on fou

encarregat de les màquines circulars. Passat aquest període tornà a Talleres Trabal S.A., que es dedicava a la construcció de maquinària, on romangué fins al 1967.

Els vuit anys següents es tornà a ocupar del manteniment i la posada a punt de la maquinària de diverses fàbriques de la localitat –Sans, Fontdevila y Torres, Roca, Aleña...– i posteriorment passà a Telcysa, on treballà durant vuit anys.

Ja l'any 1978, amb conflictes de tota mena que repercuteixen en l'estabilitat laboral de nombroses empreses i dels treballadors, alterna els períodes d'ocupació amb altres d'atur; el veiem sovint a Vicenç Jordà, Mitges Graupera, novament a Aleña, i a Josep Soler, fins que l'any 1992, amb 63 anys d'edat, arriba novament a l'atur i s'integra plenament a la nostra Associació.

Home complidor, precís, metòdic en el seu treball...

MARCEL·LÍ FOLGARONA i SIMÓ

Electricista - 71 anys

Féu l'aprenentatge amb Fernando Boquet, del carrer de Santa Teresa de Mataró. Després d'un temps i amb 18 anys d'edat, l'any 1951 va decidir d'establir-se pel seu compte al carrer de Mata, amb la intenció de dedicar-se tant a fer

instal·lacions industrials com a atendre la clientela particular. Segons ens consta, la seva primera feina per a una empresa de gènere de punt fou per a Amich, Mas i Clavell, del carrer de Churruca.

No hi ha dubte que el negoci anà endavant i requeri millors i més àmplies instal·lacions; així, l'any 1960 es traslladà al carrer Siete Partidas, l'any 1968 al carrer Uruguay, situat en una de les zones d'expansió de la ciutat, i finalment, l'any 1986, a l'actual seu social de la ronda Alfons X el Savi, núms. 23-25.

La seva actuació s'avalua amb l'eslogan «Som instal·ladors»; de sempre, han ajudat qualsevol tipus d'indústria quan els ha demanat la seva col·laboració des de qualsevol punt, no ja del Maresme, sinó de tot Catalunya, treballant inclús a Madrid i València.

Des de 1997, any en què es jubilà, ens ha ofert contínuament el seu ajut i és l'home sense el qual no posaríem les màquines en marxa!!!

MANUEL ZAPATA i HERNÁNDEZ

Mecànic ajustador - 75 anys

Va entrar com a aprenent a l'antic taller de Miquel Reniu, situat al capdamunt del carrer de Guifré el Pelós. Després passà a Ryomo, empresa establerta al carrer del Torrent, a Industrial Ferrer S.A., del carrer de Sant Agustí i finalment a Stilock, de Barcelona. En totes aquestes empreses era responsable de les màquines circulars i de les de cosir, i en l'última també de les remalloses.

Més tard entrà a Talleres Trabal S.A. com a afinador de màquines, feina que el féu desplaçar habitualment arreu d'Europa i molt especialment a Itàlia, Finlàndia –on treballà dos hiverns–, i Polònia –on va estar uns setze mesos–. Fou en aquest país on incorporà a una fàbrica de grans dimensions un centenar de màquines construïdes per la firma Trabal, ajudat per dos muntadors de la mateixa casa; al mateix temps pogué fer algunes visites esporàdiques a la seva família.

Enviat per l'empresa, es va desplaçar també a diversos països d'Amèrica –Perú, Argentina, Xile i Brasil– per muntar les màquines venudes a les fires comercials. Inclús en èpoques de molta conflictivitat a la zona, va anar a Formosa amb la mateixa finalitat.

L'any 1988, amb seixanta anys, es va jubilar anticipadament. A partir d'aquell moment es va convertir en un home clau per a la posta a punt de les nostres màquines.

L'any 1988, amb seixanta anys, es va jubilar anticipadament. A partir d'aquell moment es va convertir en un home clau per a la posta a punt de les nostres màquines.

Els nostres artistes

ANTONI LUIS i PLANAS

Es va formar primer a l'Escola d'Arts i Oficis local, i més tard al costat d'artistes tan coneguts com Santiago Estrany, Guerau Calabia i finalment Jordi Arenas. Precisament a la mort d'aquest últim, i per expressa voluntat seva, fou un dels marmessors del seu llegat.

Ha treballat el còmic, la historieta, el cartellisme... per passar, fa uns deu anys, a la pintura. En resum, és dibuixant i pintor, i els seus olis tenen una clara vitalitat.

A part de la seva obra gràfica que comprèn treballs publicitaris, retrats i temes relacionats amb

l'estampació tèxtil, etc., d'uns anys ençà s'ha revelat com a pintor amb exposicions individuals al Centre Atlètic Laietània i a Arenys de Munt, i col·lectives en diverses localitats de la comarca i Granollers, sense faltar mai a la tradicional mostra de Sant Lluc, tan arrelada a la nostra ciutat.

Us presentem l'oli que, per deferència d'Antoni Luis, forma part del nostre Fons d'Art, on mostra una teixidora que treballa en una bateria de quatre cossos, que molt bé podria haver estat construïda a la casa Roure durant els anys vint.

NOUS INGRESSOS

LLIBRES

Antoni Torres i Castellà ens ha fet arribar, a través de la firma Valenri S.A., una història de Sociedad Anónima Climent Marot, molt interessant, ja que compagina la història general del país amb la particular de l'empresa.

Salvador Milà ens ha obsequiat amb un exemplar del llibre *El Telar Cotton y sus Predecesores*, que adquirí als Encants; editat el 1937, porta la firma de l'antic propietari Andreu Osiàs, director de personal de Manufacturas Antonio Gassol S.A.

MAQUINÀRIA

Joan Jové i Floriach ens ha cedit una màquina de tira de Supercús, de l'any 1962, primer model construït per aquest taller matoroní.

El serraller Joan Julià ha fet donació d'un motor Arkangel, construït entre els anys 1940-1945 per Talleres Pruna.

Joan Julià i Vilardell ens ha donat una màquina de vapor de dos cilindres en miniatura, construïda pel seu pare Ramon Julià i Llavina, com a treball de final de carrera.

A través dels germans Gaya, de Darbra S.L., i procedent de la casa Magosa d'Alcoi, hem rebut una tricotosa rectilínia galgues 6 i 8.

PUBLICITAT

De la central d'Iber-Caja de Saragossa, i procedents del seu departament d'«Imagen y Publicidad», hem rebut uns bonics cartells publicitaris dels seus productes, que mostren uns vistosos mitjons.

PECES DE PUNT

ASEGEMA ens ha obsequiat amb dinou camisetes en diferents colors i models i uns calçotets llargs fabricats a can Marfà a principis del segle xx, tot ben documentat.

DOCUMENTACIÓ

Vicenç Bachs i Taberner ens ha donat un interessant lot de documentació de les màquines Raschel i Crochet, àmbit en el qual va treballar durant anys com a dissenyador.

DIVERSOS

ASEGEMA ens ha lliurat onze maniquís homologats de diferents talles, utilitzats pels seus associats per prendre mides, emprovar i fer patrons. D'acord amb el document lliurat, estan a disposició de qualsevol fabricant per a la seva utilització.

NOTÍCIES

Francesc Recoder, junt amb dos companys més –estudiants del darrer curs de l'Escola d'Arquitectura– es van dirigir a la Fundació per fer el seu treball de final de carrera sobre l'antiga empresa Gordils i Dalmau, popularment coneguda com a Vapor Gordils, situada encara a l'edifici del carrer de Sant Agustí, 5. A part de facilitar-los el nostre ampli expedient sobre la fàbrica, els hem informat de l'actual propietari i els hem posat en contacte amb les dues empreses tèxtils que encara hi treballen, fet que els ha permès aixecar plànols, tal com volien.

Després de la invitació de la senyora Marta Prevosti, directora del Museu d'Estampació Tèxtil de Premià de Mar, ens desplaçarem a aquest poble per visitar la Fàbrica del Gas –actualment remodelada–, nova seu del Museu d'Estampació, aconseguida amb l'esforç de l'Ajuntament local i fons rebuts de la CEE. Recentment hem establert molt bones relacions amb la direcció de l'esmentat museu, fet que probablement desembocarà amb la signatura d'un conveni de col·laboració.

Continuant amb els nostres contactes internacionals, ens hem intercanviat àmplia informació amb el Musée du Textile des Vosges, museu francès situat a Ventron, prop de Metz. A partir de la informació rebuda, hem comprovat que seguim en la línia dels millors museus estrangers del ram.

La Fundació està col·laborant amb fotografies del seu Fons amb l'Editorial Efadós que, per encàrrec del Patronat Municipal de Cultura, prepara un llibre que es publicarà en fascicles, amb fotografies del Mataró d'abans de l'any 1965.

El dia 7 d'octubre visità les nostres instal·lacions el senyor Josep Piqué, candidat a la presidència de la Generalitat de Catalunya, acompanyat de representants locals del seu partit.

JOAN RECTORET i COMAS

El passat 2 d'octubre morí Joan Rectoret i Comas, íntimament lligat per tradició familiar a la important firma de fabricació de mitjons Molfort's S.A., de la qual el seu pare fou fundador, junt amb Juli Cusachs.

Joan Rectoret, en vida va distingir la nostra entitat amb importants donacions de publicitat, ja que Molfort's S.A. fou pionera en aquest camp entre l'empresariat local.

